

De Ware Wijnstok

Ledevaartkerk, Chaam, Witte Donderdag, 29 maart 2018

Ds Sara Dondorp

1e Schriftlezing: Exodus 12: 1-11

2e Schriftlezing: Johannes 15:1-10

Overdenking

Gemeente van Jezus Christus,

"Laat ik toch zingen van mijn geliefde, over zijn wijngaard..." Zo begint de profeet Jesaja het lied van de wijngaard. Over de liefde, zorg en aandacht voor de wijnstokken. Zo'n soort liefdeslied hebben we zojuist gezongen: God die ons aan elkaar als wijn te drinken geeft... Wijn is in de Bijbel een teken van Gods liefde en Gods vreugde. In Jesaja's lied is God de wijngaardenier en Israël de wijngaard. Maar in de profetie eindigt het liefdeslied in bittere teleurstelling. De wijnstokken brengen geen druiven voort, maar stinkbessen. Het is een lied over het verlangen van God naar rechtvaardigheid. Over Gods verlangen naar verbinding, naar verbonden zijn met mensen. Dat is waar de verhalen in de Bijbel keer op keer over vertellen. Over Gods verlangen en over hoe moeilijk het is voor ons mensen, om die vreugde en die liefde onder elkaar te blijven vasthouden. De weerbarstige werkelijkheid is dat het telkens toch weer stroef gaat. Daarom blijft het zo belangrijk de verhalen te blijven vertellen, over God die mensen bevrijdt, over mensen die de bevrijding herdenken.

We lazen over die eerste Pesachmaaltijd, in haast gegeten. Aan de vooravond van de bevrijding uit slavernij. De maaltijd die Israël nog altijd herdenkt met Pesach. En waarover in de Bijbel voortdurend gesproken en gezongen wordt. Zoals bijvoorbeeld in Psalm 81, de psalm van Witte Donderdag. En ook in Psalm 80 zingt de Psalmist over bevrijding: God heeft zijn wijnstok uitgegraven in Egypte en hem een ruime plek gegeven in het beloofde land. Het is het beeld van de wijnstok waar we vanavond dieper op ingaan. Een beeld dat iedereen kende in de tijd van Jezus. De wijnstok als beeld voor Gods liefde én voor Gods teleurstelling. De liefdevolle wijngaardenier als beeld van verbondenheid. Dat is het beeld dat Jezus gebruikt in zijn onderricht aan de leerlingen.

Op onze beurt kunnen wij ons een beeld maken van die avond. Jezus die samen met zijn leerlingen een maaltijd deelt. In het Johannesevangelie is dat niet een Pesachmaal, maar de traditie van Pesach speelt op de achtergrond een rol. Het is de laatste avondmaaltijd die Jezus met zijn vrienden deelt. Het laatste avondmaal, de maaltijd die wij hier vanavond herdenken. Die laatste maaltijd is in het Johannesevangelie een les. Jezus geeft zijn leerlingen onderricht: nog éénmaal vertelt hij ze wat werkelijk belangrijk is. Hij vertelt niet alleen, hij leeft zijn les ook voor. Als ze zo samen zijn, neemt Jezus de waskom en wast hen de voeten. Een ultieme les in dienstbaarheid. Een slaaf is niet minder dan zijn meester; een meester niet meer dan een slaaf. Dat is de manier waarop Jezus met mensen verbonden wil zijn. Hij geeft die les aan de leerlingen mee door het zelf voor te doen. Zo zouden zijn volgelingen met elkaar maaltijd moeten vieren. In eenvoud, dienstbaarheid, gericht op de ander. Zonder onderscheid. De één is niet beter dan de ander, maar allen zijn op elkaar betrokken. Zo zou het moeten zijn, maar de praktijk is meestal anders. Één van de leerlingen vertrekt, om te doen wat hij moet doen. Één onderscheidt zich. Judas neemt brood van Jezus aan en vertrekt. Dan valt de nacht.

Judas vertrekt. Wij weten wat er gaat gebeuren. Dan valt de nacht. De evangelist bedoelt dat niet alleen als tijdsuitdrukking. Het is de nacht die Jezus door moet gaan, het donker van het lijden. Maar eerst moet Jezus nog iets anders doen. Vanaf het vertrek van Judas neemt hij het woord, ter bemoediging. Op de achtergrond speelt de gedachte: als ik er straks niet meer ben... Dan moeten jullie de liefde van God de Vader blijven voelen en ervaren. De verbondenheid blijft. Wat er ook gebeuren zal.... Op allerlei verschillende manieren spreekt Jezus over Gods liefde. Liefde die in de donkere nacht des te meer nodig zal zijn. De liefde van de God van bevrijding, de God met de naam 'Ik ben'. De God die als wijngaardenier alle liefde aan zijn wijngaard gaf.

'Ik ben', zegt Jezus. De naam die zijn Vader in de Hemel draagt. Ik ben... de weg, de waarheid en het leven, had hij gezegd. De weg is geen vaste route, de waarheid ligt niet vast, het leven is niet vooraf bepaald: ze zijn levend als een levend mens. Ik ben... de ware wijnstok. De wijnstok waar de wijngaardenier zo intens naar heeft verlangd. De wijnstok die niet teleurstelt, maar vrucht draagt. Vrucht van rechtvaardigheid, gerechtigheid, vrede en vooral liefde. De wijnstok die verbinding mogelijk maakt: verbondenheid tussen de wijngaardenier en zijn geliefde. Wie zich met mij verbonden weet, zegt Jezus, mag zich ook verbonden weten met de Vader, de Wijngaardenier. De God van Bevrijding die zo verlangt naar verbondenheid met mensen.

Hoe doe je dat? Verbonden blijven met Jezus en met de Vader? Het sleutelwoord is de liefde. Zoals in het liefdeslied van de wijngaard. Jezus heeft zijn leerlingen lief, zoals God hem liefheeft. Zo werkt liefde: wie zich geliefd weet, kan liefde geven. Dat is wat Jezus van ons vraagt: heb elkaar lief, zoals Jezus liefheeft. Het klinkt misschien een beetje suikerzoet, maar dat is het niet. Elkaar liefhebben is lang niet altijd makkelijk. Vooral niet als je allemaal verschillend bent. Je blijft in mijn liefde, zegt Jezus, als je je aan mijn geboden houdt. De geboden houden wat hij ergens anders samen als: heb je naaste lief zoals jezelf. Aanvaard de ander, zoals jijzelf ook door God aanvaard wordt. Dat is al moeilijk genoeg. Ieder mens heeft zijn of haar eigen geschiedenis, eigen rugzakje. Ieder mens heeft eigen gevoeligheden en eigenaardigheden, en natuurlijk ook eigen talenten en bijzonderheden. In het alledaagse met elkaar samen leven wil dat nog wel eens botsen. Als bij zo'n botsing de verbondenheid breekt, dan blijft het nacht. Maar als we erin slagen om elkaar te blijven aanvaarden, te erkennen, ondanks onze verschillen, ondanks ieders eigenaardigheden, dan kan het licht van Pasen doorbreken. Dan wordt de liefde van de ware wijnstok concreet en voelbaar. De opdracht die Jezus ons geeft is om te blijven proberen elkaar te aanvaarden, op elkaar betrokken te blijven, zoals Jezus dat ook deed. Niet alleen ten opzichte van zijn vrienden, maar zeker ook tegenover allerlei vreemde vogels. Ieder die wil delen in de betrokkenheid, in de verbondenheid, is van harte welkom te delen in Gods liefde. De liefde die God voor zijn wijngaard heeft. De liefde voor zijn wijngaard, voor de Ware Wijnstok en voor de ranken aan die wijnstok. Vanuit die liefde delen wij straks brood en wijn.

Amen